

NATUURTOETS FLORA EN FAUNA

Rembrandtstraat Stadbroek, Sittard

ZOwonen

21 DECEMBER 2018

Contactpersoon

MARTIJN STEVENS
Adviseur Ecologie & Specialist
Fauna

T +31 627061118
E martijn.stevens@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 1632
6201 BP Maastricht
Nederland

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding en doel	5
1.2	Leeswijzer	5
2	PLANGEBIED INGREEP	6
2.1	Omschrijving plangebied	6
2.2	Ingrep	7
3	METHODE	8
3.1	Oriënterend onderzoek	8
3.2	Soortgericht onderzoek	8
4	WET NATUURBESCHERMING: RESULTATEN EN TOETSING	10
4.1	Inleiding	10
4.2	Resultaten en effecten	10
4.2.1	Resultaten	10
4.2.2	Conclusie soortgericht onderzoek	12
4.2.3	Effecten	12
4.3	Toetsing Wet natuurbescherming	13
5	MITIGATIEPLAN	15
5.1	Doel en uitgangspunten	15
5.2	Mitigatie en maatregelen	16
5.2.1	Algemeen	16
5.2.2	Huismus	16
5.2.3	Gierzwaluw	17
5.2.4	Vleermuizen	18
5.2.5	Broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten	20
5.2.6	Zorgplicht	20
5.2.7	Concept planning	21
6	CONCLUSIE EN ONTHEFFING	22

7	ONTHEFFING WET NATUURBESCHERMING	23
7.1	Ontheffing en soorten	23
7.2	Belang en alternatievenafweging	23
7.2.1	Onderbouwing belang	23
7.2.2	Alternatieven	24
7.3	Gunstige staat van instandhouding	24
7.4	Planning	25
COLOFON		38

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

ZOwonen heeft het voornemen om woningen, gelegen aan de Rembrandtstraat in de wijk Stadbroek te Sittard, te slopen. De sloop kan leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten, en daarmee overtredingen van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb). Het is daarom noodzakelijk om inzicht te krijgen in de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten en om vast te stellen of de voorgenomen ingreep leidt tot negatieve effecten.

Arcadis heeft, in opdracht van ZOwonen, onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde planten en diersoorten in het kader van de soortbescherming van de (Wnb). Naar aanleiding van de resultaten van een eerste quickscan, is soortgericht onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van huismus, gierzwaluw en vleermuizen conform de bepalingen uit kennisdocument Huismus (2017), kennisdocument Gierzwaluw (2017) en het Vleermuisprotocol (2017). In onderliggend rapport zijn de resultaten van dit onderzoek beschreven en is een toetsing aan de verbodsbepalingen van de Wnb opgenomen. Dit is aangevuld met een mitigatieplan en onderbouwing voor een noodzakelijk te verkrijgen ontheffing Wnb.

Uitgangspunt van het mitigatieplan is om wettelijke overtredingen te voorkomen, al of niet door middel van het treffen van compenserende- en/of mitigerende maatregelen. Deze rapportage dient tevens als onderbouwend document (activiteitenplan) voor het doorlopen van een ontheffingsprocedure Wnb.

De ingreep heeft betrekking op sloop van bestaande bebouwing met daarna nieuwbouw van het complex waarbij de functie of het gebruik van het plangebied niet wijzigt (sociale huurwoningen). Gezien de locatie en lokale aard van de voorgenomen werkzaamheden en de afstand tot beschermde natuurgebieden, zijn directe of indirecte negatieve effecten op deze gebieden uitgesloten. Er zijn geen vervolgstappen noodzakelijk vanuit gebied beschermende natuurwetgeving, nadere toetsing aan de wettelijke kaders voor gebiedsbescherming is dan ook niet aan de orde.

De huidige rapportage heeft alleen betrekking op beschermde soorten conform de Wnb, zie Bijlage A.

1.2 Leeswijzer

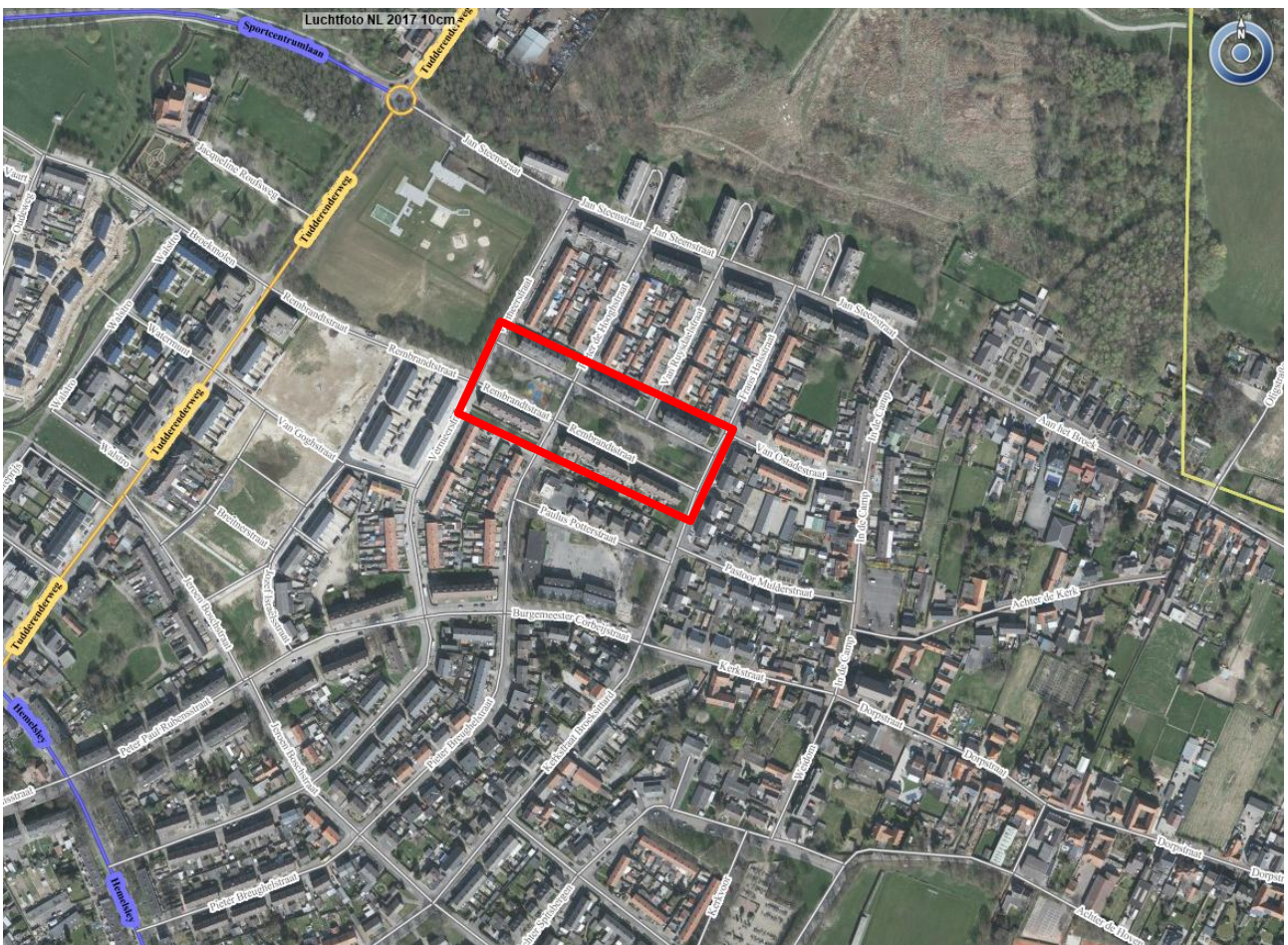
In hoofdstuk 2 is het plangebied en de ingreep beschreven. Hoofdstuk 3 gaat in op de gebruikte methode voor het oriënterend en soortgericht onderzoek. In hoofdstuk 4 worden de resultaten behandeld. Daarnaast wordt ingegaan op de effectbeoordeling en toetsing op de Wnb. Hoofdstuk 5 betreft het mitigatieplan.

In bijlage A is het wettelijk kader van de Wnb opgenomen en bijlage B betreft de instructie mitigatie maatregelen voor verblijfplaatsen en nesten.

2 PLANGEBIED INGREEP

2.1 Omschrijving plangebied

Het plangebied betreft woningen aan de Rembrandtstraat (zeven portiekwoning complexen). Het plangebied is gelegen in Sittard. Alle 7 gebouwen hebben dezelfde bouwstijl en zijn drie etages hoog met daarop een pannendak. Op de kaart in figuur 1 zijn de betreffende woningblokken weergegeven.

Figuur 1 Ligging plangebied met woningen bij benadering binnen rood omlijnde kader, Rembrandtstraat te Stadbroek in Sittard.

2.2 Ingreep

ZOwonen is voornemens deze woningen te slopen en hier nieuwe grondgebonden woningen voor terug te plaatsen. Hiervoor is nog geen ontwerp bekend.

3 METHODE

De Wnb regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld. Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van beschermde soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren (artikelen 3.1, 3.5 en 3.10). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 1.11).

Naast soorten van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn dient ook rekening te worden gehouden met de nationaal beschermde soorten: categorie „andere soorten“. De provincies en het Rijk hebben in hun verordeningen uit de lijst van „andere soorten“ diersoorten aangewezen waarvoor een vrijstelling geldt en dus geen ontheffing van verbodsbepalingen hoeft te worden aangevraagd. In bijlage A wordt uitgebreider ingegaan op de Wnb.

3.1 Oriënterend onderzoek

In deze fase is een literatuurstudie en een veldbezoek uitgevoerd. Voor de literatuurstudie is gebruik gemaakt van de brede kennis betreffende het voorkomen van beschermde soorten uit diverse onderzoeken die in de afgelopen jaren door Arcadis zijn uitgevoerd in en nabij de gemeente Sittard - Geleen. Tevens is gebruik gemaakt van verspreidingsgegevens, van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en verspreidingsatlassen.

Het veldbezoek is uitgevoerd in op 9 januari 2018 door de heer M.J.W. Stevens, ecooloog van Arcadis. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de fysieke kenmerken van het plangebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten.

Tijdens het veldbezoek is hiertoe globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het plangebied aanwezig zijn. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast door de voorgenomen werkzaamheden. Voor vleermuizen en broedvogels is een inschatting gemaakt van de geschiktheid van de gebouwen als vaste rust- en verblijfplaats en nestlocatie.

3.2 Soortgericht onderzoek

Huismus

Voor de huismus zijn twee gerichte veldbezoeken gebracht tijdens het broedseizoen, tussen 1 april en 15 mei. De inventarisatie is uitgevoerd conform het Kennisdocument van BIJ12 voor de huismus¹.

Gierzwaluw

Voor de gierzwaluw zijn drie gerichte veldbezoeken gebracht met een tussenliggende periode van minimaal tien dagen, tussen 1 juni en 15 juli 2018, waarvan één tussen 20 juni en 7 juli 2018. De inventarisatie wordt uitgevoerd conform het Kennisdocument van BIJ12 voor de gierzwaluw².

Vleermuizen

De inventarisatie is uitgevoerd conform het vigerend Vleermuisprotocol 2017³. Bij alle bezoeken zijn de waarnemingen gedaan met een heterodyne of live batdetector met opnamemogelijkheden en time expansion (Petterson D240x en Batlogger). Wanneer noodzakelijk zijn waarnemingen opgenomen en later geanalyseerd.

Aanwezigheid van zomer- en kraamverblijfplaatsen is met drie veldbezoeken in de periode van 15 mei–15 juli 2018 onderzocht. De aanwezigheid van paarverblijven en zwermplaatsen is met twee inventarisaties in de periode van 15 augustus–15 september 2018 uitgevoerd.

¹ BIJ12, 2017, Kennisdocument Huismus, versie 1.0 juli 2017.

² BIJ12, 2017, Kennisdocument Gierzwaluw, versie 1.0 juli 2017.

³ Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017, Vleermuisprotocol 2017, maart 2017.

Verantwoording veldbezoeken

De onderzoeken voldoen aan de minimumvoorwaarden voor wat betreft geschikte weersomstandigheden voor het uitvoeren van de betreffende soortinventarisaties. Zie Tabel 1 voor de weersomstandigheden en datums van de veldbezoeken.

Deskundigheid betrokken ecologen

De inventarisaties naar huismussen, gierzwaluw en vleermuizen zijn uitgevoerd door Tim Leerschool en Martijn Stevens, beide specialist ecologie en soortdeskundige ecologen van Arcadis.

De ecologen hebben ruime ervaring met het uitvoeren van vleermuis-, vogel- en zoogdieronderzoek (veldonderzoek, monitoring, ecologische begeleiding, directievoering en ontheffingsprocedures met uiteenlopende mitigatie en compensatieplannen).

Het rapport inclusief advies is opgesteld door Wouter van Overmeire in afstemming met Martijn Stevens, alle ecologen bij Arcadis. Arcadis is lid van het Netwerk Groene Bureaus.

Tabel 1 Verantwoording veldbezoeken soortgericht onderzoek

Soort(groep) en type onderzoek	Datum	Veldcondities	Opmerkingen
<i>Huismus</i> <i>Inspectie jaarrond beschermde nesten</i>	09-04-2018, 04-05-2018	Droog en half bewolkt, ochtendronde 2 uur vanaf 1 uur na zonsopgang	-
<i>Gierzwaluw</i> <i>Inspectie jaarrond beschermde nesten</i>	05-06-2018 25-06-2018 10-07-2018	20:30 – 22:30, 20°C, 3 Bft 20:30 – 22:30, 22°C, 1 Bft 20:30 – 22:30, 18°C, 2 Bft	-
<i>Vleermuizen</i> <i>Zomer-, kraam-, balts- en</i> <i>najaarsverblijven</i> <i>Zwermende dieren in het kader van</i> <i>(massa)winterverblijfplaatsen</i>	24-05-2018 25-06-2018 10-07-2018 17-07-2018 13-08-2018 04-09-2018 17-09-2018	21:20 – 23:40, 23°C, 1 Bft 21:30 – 00:00, 22°C, 1 Bft 21:30 – 00:00, 18°C, 2 Bft 03:40 – 05:40, 16°C, 1 Bft 00:00 – 02:00, 20°C, 2 Bft 00:00 – 02:00, 18°C, 2 Bft 19:50 – 23:50, 25°C, 2 Bft	Zomer/kraam Zomer/kraam Zomer/kraam Zomer/kraam Massawinter Massawinter/balts Balts/zomer

4 WET NATUURBESCHERMING: RESULTATEN EN TOETSING

4.1 Inleiding

De Wnb regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld. Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van beschermde soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren (artikelen 3.1, 3.5 en 3.10).

De Wnb heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 1.11). In bijlage A wordt verder ingegaan op het wettelijk kader van de soortbescherming in het kader van de Wnb.

Tijdens het oriënterend veldbezoek is er vastgesteld dat het plangebied geschikt leefgebied heeft voor algemeen voorkomende grondgebonden soorten zoogdieren en amfibieën en op algemene broedvogels (niet jaarrond beschermde nesten). Daarnaast is er vastgesteld dat er geschikt leefgebied en verblijfplaatsen aanwezig zijn voor zwaardere beschermde soorten namelijk; gierzwaluwen, huismussen en vleermuizen. Naar aanleiding hiervan is er een soortgericht onderzoek uitgevoerd. In de volgende paragraaf zijn de resultaten van het soortgericht onderzoek en de te verwachte aanwezigheid van beschermde soorten beschreven.

Tevens is beoordeeld of sprake is van negatieve effecten op beschermde soorten. In paragraaf 4.3 is vervolgens de toetsing aan de verbodsbepalingen van de Wnb opgenomen.

4.2 Resultaten en effecten

4.2.1 Resultaten

Huismus

Tijdens de inventarisatie zijn in totaal zes nestlocaties van huismussen aangetroffen. De nesten bevinden zich allen onder de dakpannen van de woningblokken. In de aangrenzende wijken broeden ook huismussen waardoor de populatie binnen het plangebied deel uitmaakt van een grotere broedkolonie van ten minste 25 broedpaartjes.

Gierzwaluw

Er zijn vijftien nestlocaties van gierzwaluwnesten aangetroffen. De nesten zijn voornamelijk aanwezig op de kopgevels onder de kantpannen maar er zijn ook op de voorgevels nesten vastgesteld onder de dakgoot in de dakconstructie. De gierzwaluwen binnen het plangebied vormt ongeveer de helft van de lokale broedkolonie. In de aangrenzende wijkdelen zijn tenminste 15 nestplekken vastgesteld.

Figuur 3 Onderzoekresultaten gierzwaluw.

Vleermuizen

Binnen het plangebied zijn de gewone dwergvleermuis en laatvlieger waargenomen. Van de gewone dwergvleermuis zijn zes zomerverblijfplaatsen gevonden waarbij twee verblijfplaatsen circa tien individuen huisveste en de overige verblijfplaatsen maximaal 2-5 individuen. Daarnaast zijn er 6 paarverblijfplaatsen waargenomen die overeenkomen met de zomerverblijfplaatsen of waarvan de exacte verblijfplek niet kon worden vastgesteld (balsend individu). Van de laatvlieger is een kraamkolonie vastgesteld die afwisselend in vier verschillende kopgevels verbleven. Deze kolonie bestond in totaal uit circa 30 individuen (vrouwtjes). Daarnaast bevonden nog drie zomerverblijfplaatsen van laatvlieger met 1 a 2 individuele dieren die niet direct aan de kraamkolonie gelinkt konden worden. Er zijn geen massawinterverblijfplaatsen aangetroffen.

Figuur 4 Onderzoekresultaten van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

4.2.2 Conclusie soortgericht onderzoek

In onderzoeksgebied zijn verblijfplaatsen van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen aangetroffen in woningen van ZOwonen waar werkzaamheden plaats zullen vinden. De verblijfplaatsen zijn verspreid over de buurt waargenomen.

4.2.3 Effecten

Er wordt onderscheid gemaakt tussen mogelijke korte- en lange termijn effecten van de sloopwerkzaamheden. Per soort(groep) worden de effecten hieronder beschreven.

Huismus en gierzwaluw

Negatieve effecten op huismus als gevolg van de sloopwerkzaamheden zijn als volgt:

- Korte termijn: verstoring en sterfte van individuen en verstoring van nestlocaties;
- Korte termijn: tijdelijk verlies van nestlocaties. Hiermee bestaat de kans dat de lokale populatie minder geschikte verblijfsmogelijkheden ter beschikking heeft en dus gevoeliger is voor overige veranderingen en werkzaamheden binnen de deelpopulatie;
- De ingreep leidt mogelijk tot tijdelijke verstoring van foerageergebied. In de omgeving is echter voldoende foerageergebied te vinden, zoals het aangrenzende park Schwienswei ten noordoosten van het plangebied. Hierdoor zijn negatieve effecten op het foerageergebied te verwaarlozen.

Negatieve effecten op gierzwaluw als gevolg van de sloop zijn als volgt:

- Korte termijn: verstoring en sterfte van individuen en verstoring van nestlocaties;
- Korte termijn: tijdelijk verlies van nestlocaties. Hiermee bestaat de kans dat de lokale populatie minder geschikte verblijfsmogelijkheden ter beschikking heeft en dus gevoeliger is voor overige veranderingen en werkzaamheden binnen de deelpopulatie;

Mitigerende maatregelen zijn noodzakelijk om het aanbod aan geschikte nestlocaties optimaal te houden en daarmee een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van zowel huismus als gierzwaluw te voorkomen.

Vleermuizen

Negatieve effecten op vleermuizen als gevolg van de sloop zijn als volgt:

- Korte termijn: verstoring en sterfte van individuen en verstoring van verblijfplaatsen;
- Korte termijn: (tijdelijk) verlies van verblijfplaatsen. Hierbij bestaat de kans dat de lokale populatie minder geschikte verblijfsmogelijkheden ter beschikking heeft en dus gevoeliger is voor overige veranderingen en werkzaamheden binnen de deelpopulatie;
- De ingreep leidt niet tot aantasting van foerageergebied en vliegroutes en daarmee niet tot een negatief effect op de functionaliteit van buiten het plangebied gelegen verblijfplaatsen en lokale populaties. De bebouwing heeft wel een geleidende functie en biedt luwte. Het plangebied zal tijdens en na de ingreep geschikt blijven als foerageergebied en migratieroute.

Er zijn mitigerende maatregelen noodzakelijk om opzettelijk verstoren van individuen te voorkomen en het aanbod aan geschikte verblijfsmogelijkheden optimaal te houden en daarmee een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding te kunnen voorkomen.

Algemeen voorkomende zoogdieren, amfibieën en broedvogels

Daarnaast is mogelijk sprake van negatieve effecten op algemeen voorkomende grondgebonden soorten zoogdieren en amfibieën en op algemene broedvogels (niet jaar rond beschermde nesten):

- Korte termijn: verstoring en sterfte van individuen en verstoring van verblijfplaatsen van algemeen voorkomen zoogdieren en amfibieën;
- Korte termijn: verstoring en sterfte van individuen en verstoring van nestlocaties van algemene broedvogels bij werkzaamheden in het broedseizoen;
- Korte termijn: tijdelijk en permanent verlies van nestlocaties. Hiermee bestaat de kans dat de lokale populatie minder geschikte verblijfsmogelijkheden ter beschikking heeft en dus gevoeliger is voor overige veranderingen en werkzaamheden binnen de deelpopulatie.

Het plangebied vormt geen essentieel leefgebied voor algemeen voorkomende zoogdieren, amfibieën en algemene broedvogels. De staat van instandhouding van deze soorten komt hierdoor niet in het geding bij het uitvoeren van de werkzaamheden. Mitigatiemaatregelen voor behoud van leefgebied zijn daarom niet noodzakelijk. Om sterfte onder individuen van algemeen voorkomende zoogdieren, amfibieën en algemene broedvogels te voorkomen, dienen wel maatregelen nodig om onnodig doden en verwonden van individuen te beperken (Zorgplicht artikel 1.11 Wnb).

4.3 Toetsing Wet natuurbescherming

Op grond van de in de vorige paragraaf beschreven effecten, vindt mogelijk overtreding plaats van verbodsbepalingen van de Wnb, zie Tabel 2. Voor een verklaring van de verbodsbepalingen zie bijlage A.

Tabel 2 Toetsing effecten aan de verbodsbepalingen van de Wnb.

Vogelrichtlijnsoorten:	Verbodsartikelen:	Art. 1.11	Art. 3.1.1	Art. 3.1.2	Art. 3.1.3	Art. 3.1.4	Art. 3.1.5
Huismus en gierzwaluw; broedvogels met jaar rond beschermde nestplaats	Bescherming: Categorie 2	X	X	X		X	
Algemene broedvogels	Bescherming: Categorie 5	X	X	X		X	
Habitatrichtlijnsoorten:	Verbodsartikelen:	Art. 1.11	Art. 3.5.1	Art. 3.5.2	Art. 3.5.3	Art. 3.5.4	Art. 3.5.5
Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis	Bescherming: HR IV	X	X	X		X	
Habitatrichtlijnsoorten:	Verbodsartikelen:	Art. 1.11					
Algemene amfibieën en zoogdieren		X					

Ten aanzien van vogels en vleermuizen zijn een aantal verbodsartikelen van toepassing. Verbod tot:

- Opzettelijk doden of vangen (Art. 3.1 lid 1; vogels en Art. 3.5 lid 1; vleermuizen);
- Opzettelijk verstoren (Art. 3.1 lid 4; vogels, Art. 3.5 lid 2; vleermuizen);
- Vernielen van nest-, rust- of verblijfplaatsen (Art 3.1 lid 2; vogels, Art 3.5 lid 4; vleermuizen).

Voor alle in het wild levende soorten is de zorgplicht (Art.1.11) van kracht, zie bijlage A. Voor algemene zoogdieren en amfibieën geldt alleen de zorgplicht. De provincies en het Rijk hebben in hun verordeningen uit de lijst van 'andere soorten' diersoorten aangewezen waarvoor een vrijstelling geldt en dus geen ontheffing van verbodsbepalingen voor hoeft te worden aangevraagd. Voor de in het plangebied voorkomende algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën geldt binnen de Provincie Limburg deze vrijstelling.

Om de voorgenomen ingreep uit te kunnen voeren binnen de kaders van de Wnb, zijn maatregelen noodzakelijk om een negatief effect op individuele dieren, verblijfplaatsen en leefgebied te kunnen voorkomen. In dit stadium kan reeds geconcludeerd worden dat voor de sloop, waarbij de feitelijke verblijf en nestplekken verloren gaan, een ontheffingsprocedure noodzakelijk is.

In het hierna volgende hoofdstuk is daarom een mitigatieplan uitgewerkt. Per soort wordt geconcludeerd in hoeverre er na zorgvuldig toepassen van deze mitigerende maatregelen nog sprake is van een overtreding en de noodzaak om daarvoor een ontheffing Wnb aan te moeten vragen alvorens de voorgenomen werkzaamheden uit te voeren.

5 MITIGATIEPLAN

5.1 Doel en uitgangspunten

Navolgend mitigatieplan is opgesteld voor de sloop van de woningen aan de Rembrandtstraat (zie figuur 1). In het plangebied zijn verblijfplaatsen/nestlocaties van huismussen, gierzwaluwen, gewone dwergvleermuis en laatvlieger vastgesteld:

- Huismus: zes nestlocaties;
- Gierzwaluw: vijftien nestlocaties;
- Gewone dwergvleermuis: zes zomerverblijfplaatsen (twee met circa tien dieren en vier met twee tot vijf dieren die tevens dienen als baltsverblijfplaats)
- Laatvlieger: kraamkolonie van circa 30 dieren op vier verschillende verblijfplaatsen en drie zomerverblijfplaatsen met individuele dieren niet bij de kolonie behorende.

Het voorkomen van algemeen voorkomende zoogdieren, amfibieën en broedende vogels is niet uit te sluiten.

Bij de totstandkoming van het mitigatieplan is gebruik gemaakt van de bepalingen uit de Kennisdocumenten van gewone dwergvleermuis, huismus en gierzwaluw zoals eerdergenoemd. In het kennisdocument voor de gewone dwergvleermuis staat niet vermeld hoeveel verblijfplaatsen er voor elke aangetaste verblijfplaats moet worden teruggebracht. Voor deze aantallen is derhalve gebruik gemaakt van de soortenstandaard van RVO (2014). Afwijkingen van deze documenten zijn ecologisch onderbouwd en gemotiveerd.

In het mitigatieplan wordt gestreefd naar volledige mitigatie van de verblijfplaatsen om daarmee overtreding van Artikel 3.1 lid 2 en 3.5 lid 4 te kunnen voorkomen. Hetzelfde geldt voor het voorkomen van effecten op individuen, maatregelen worden getroffen om overtreding van Artikel 3.1 lid 1 en 3.5 lid 1 te voorkomen.

Het doel van het treffen van mitigatiemaatregelen is dan ook tweeledig, namelijk:

- Het beperken en voorkomen van negatieve effecten op individuen;
- Het behouden van voldoende functioneel leefgebied.

Uitgangspunten

Ecologie

- Toepassen richtlijnen vanuit de Soortenstandaard huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis (als meest voorkomende soort);
- Voor de laatvlieger wordt gebruik gemaakt van de best beschikbare kennis en technieken voor effectieve mitigatie van verblijfplaatsen en leefgebied functies.
- 100% behoud functionaliteit leefgebied en verblijfplaatsen huismus, gierzwaluw en vleermuizen, om daarmee negatieve effecten en overtreding verbodsbepalingen Wnb te voorkomen;
- Verstoring van algemene broedvogels wordt voorkomen door eventuele gevelvegetatie of vegetatie in de tuinen langs de muren te verwijderen voor aanvang van het broedseizoen of door de ingreep buiten het broedseizoen uit te voeren (broedseizoen globaal van 15 maart tot 15 augustus);
- Op basis van het ecologisch onderzoek wordt een routingsplan opgesteld en/of gewijzigd worden in afstemming met de betrokken partijen;
- Broedseizoen huismus loopt van medio maart tot en met augustus. Eind februari en begin maart zijn de mannetjes huismus al territoriaal en bezig met nestbouw;
- Broedseizoen gierzwaluw loopt van begin mei tot half juli. Jonge dieren kunnen nog tot begin augustus in de nestplekken aanwezig zijn. De volwassen dieren komen eind april aan in Nederland.
- Vleermuizen zijn vanaf begin april actief bij gunstige avond- en nachttemperaturen. Vanaf medio mei tot eind juli vormen vleermuizen zogenaamde kraamgroepen en zijn ze extra gevoelig voor verstoring. Vanaf augustus tot november zijn vleermuizen nog actief met sociale functies als balts en voortplanting. Vanaf november zijn de meeste te verwachten soorten in winterrust;
- Realisatie van permanente mitigerende maatregelen in nieuw te realiseren grondgebonden woningen (12 nestplekken huismus, 75 nesten gierzwaluw en 24 verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis en 4 maatwerk verblijfplaatsen laatvlieger ingebouwd);
- Realisatie tijdelijke verblijfplaatsen in bebouwing binnen 200 meter van plangebied (zie bijlage B).

ZOwonen

- Type ingreep: Sloop met vervangende nieuwbouw. De tuinen worden eveneens opgeruimd. Het openbaar groen met bomenbestand wordt niet aangetast.
- Voorgenomen uitvoeringsdatum, op basis van prognose: start sloop eind 2019. Oplevering nieuwbouw binnen 2 jaar na start sloop.
- Aannemer: nog niet geselecteerd.

5.2 Mitigatie en maatregelen

5.2.1 Algemeen

Voorbereidingsfase

- Voorafgaand en tijdens de sloopwerkzaamheden vindt controle en inspectie plaats door een deskundige ecooloog. De ecooloog zal in overleg met ZOwonen en de aannemer passende maatregelen voorstellen indien noodzakelijk;
- Er vindt steekproefsgewijs controle op het naleven van het mitigatieplan en op de volledigheid van het mitigatieplan;
- Bij een calamiteit (visueel aanwezige vleermuizen en broedvogels, nesten met eieren of jongen etc.) wordt het werk tijdelijk stil gelegd en stelt de ecooloog passende maatregelen voor, in overleg met de aannemer en ZOwonen;
- Na oplevering van het werk door de aannemer wordt door Arcadis een beknopt logboek met eindevaluatie opgeleverd ter onderbouwing van het naleven van het mitigatieplan door de betrokken partijen;
- Een kopie van dit document is aanwezig op de uitvoerderskeet bij de aannemer op de bouw en in het bezit van zowel de projectleider van ZOwonen en de betrokken ecooloog. Indien er door een daartoe bevoegd persoon gevraagd wordt naar dit document kan deze ter verantwoording van de werkzaamheden worden getoond.

5.2.2 Huismus

In onderstaande tabellen worden de vereiste mitigatiemaatregelen voor de huismus op een rij gezet. De eisen zijn overgenomen uit het Kennisdocument. Verder is de kwetsbare periode opgenomen in Tabel 4.

Tabel 3 Mitigatiemaatregelen voor de huismus.

Nummer	Maatregel	Locatie	Tijdstip/ periode	Actiehouder/ verantwoordelijke
1	Werkzaamheden worden in ruimte en tijd gefaseerd (zie planning in paragraaf 5.2.7). Dit geldt voor de relevante werkzaamheden (zie 4.2.3). Voor overige werkzaamheden gelden geen beperkingen.	Locaties waar werkzaamheden worden uitgevoerd zie figuur 1.	De werkzaamheden vinden ter plekke van de vastgestelde nestlocaties plaats in de minst gevoelige periode (zie Tabel 4.), van oktober 2019 t/m maart 2020.	Aannemer en ZOwonen
2	Opstellen ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol moet op de locatie aanwezig te zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn. Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd.	n.v.t.	Na verkrijgen ontheffing voor het uitvoeren van de werkzaamheden	Ecooloog
3	Plaatsen tijdelijke kasten voor huismus: $6 \times 2 = 12$. Op een hoogte van minimaal 3m, met een minimale broedruimte van 15×8 cm en voldoende groen in de omgeving	Binnen een straal van 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats (zie Bijlage B). Buiten de effecten van de werkzaamheden. Bij voorkeur aan gebouwen, bij uitzondering aan bomen.	In de periode van 1 maart t/m 1 april 2019.	Aannemer in overleg met ecooloog en ZOwonen

Nummer	Maatregel	Locatie	Tijdstip/ periode	Actiehouder/ verantwoordelijke
4	Ongeschikt maken nestplaatsen bij werkzaamheden in het broedseizoen of gedurende vorstperioden. Ontoegankelijk maken van de nestplaatsen en controleren voor aanvang broedseizoen en tijdens de werkzaamheden of de objecten natuurvrij zijn.	De locaties waar werkzaamheden plaatsvinden	Gevoelige periode (zie Tabel 8). Voorafgaand aan en tijdens de werkzaamheden.	Aannemer in overleg met ecooloog
5	Plaatsen permanente verblijfplaatsen. 6 verblijfplaatsen x 2 = 12 verblijfsvoorzieningen. Inbouw nestkasten Vivarapro NK MU 06 of maatwerk onder de dakpannen.	Nieuw te realiseren woningen	Tijdens de werkzaamheden.	Aannemer in overleg met ecooloog
6	De permanente voorzieningen worden opgenomen in het regulier beheer en onderhoud(plan). Bij defect of ongeschikt geraken van de voorziening wordt deze hersteld of vervangen.	Op de locaties waar de permanente nestlocaties worden gerealiseerd.	n.v.t.	Aannemer en Ressor Wonen

Tabel 4 Kwetsbare periode huismus (conform kennisdocument en natuurkalender LNV-loket); rood = kwetsbare periode; geen werkzaamheden, groen = voorkeursperiode, oranje = kwetsbaar gedurende de vorst periode.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Huisumus												

Deze periode kan verschuiven afhankelijk van de lokale klimatologische en meteorologische omstandigheden voorafgaand en tijdens de werkzaamheden. Een deskundige op het gebied van de betreffende soort moet de exacte periode van voortplanting aangeven indien er strak rond de kwetsbare periodes wordt gepland.

5.2.3 Gierzwaluw

In onderstaande tabellen worden de vereiste mitigatiemaatregelen voor de gierzwaluw op een rij gezet. De eisen zijn overgenomen uit het Kennisdocument. Verder is de kwetsbare periode opgenomen in Tabel 6.

Tabel 5 Mitigatiemaatregelen voor de gierzwaluw.

Nummer	Maatregel	Locatie	Tijdstip/ periode	Actiehouder/ verantwoordelijke
1	Werkzaamheden worden in ruimte en tijd gefaseerd (zie planning in paragraaf 5.2.7). Dit geldt voor de relevante werkzaamheden (zie 4.2.3). Voor overige werkzaamheden gelden geen beperkingen.	Locaties waar werkzaamheden worden uitgevoerd zie figuur 1.	De werkzaamheden vinden ter plekke van de vastgestelde nestlocaties plaats in de minst gevoelige periode (zie Tabel 4.), van oktober 2019 t/m maart 2020.	Aannemer en ZOWonen
2	Opstellen ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol moet op de locatie aanwezig te zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn. Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd.	n.v.t.	Na verkrijgen ontheffing voor het uitvoeren van de werkzaamheden	Ecoloog
3	Plaatsen tijdelijke kasten voor gierzwaluw. 15 x 5 = 75. Op een hoogte van minimaal 3m, aan de noord-oostkant. Inbouwstenen van het type	Binnen een straal van 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats (zie Bijlage B). Buiten de	In de periode van 1 maart t/m 1 april 2019.	Aannemer in overleg met ecooloog en ZOWonen

Nummer	Maatregel	Locatie	Tijdstip/ periode	Actiehouder/ verantwoordelijke
	Vivarapro IB GZ 03.	effecten van de werkzaamheden. Aan gevels.		
4	Ongeschikt maken nestplaatsen bij werkzaamheden in het broedseizoen of gedurende vorstperiodes. Ontoegankelijk maken van de nestplaatsen en controleren voor aanvang broedseizoen en tijdens de werkzaamheden of de objecten natuurvrij zijn.	De locaties waar werkzaamheden plaatsvinden.	Gevoelige periode (zie Tabel 8). Voorafgaand aan en tijdens de werkzaamheden.	Aannemer in overleg met ecooloog
5	Plaatsen permanente verblijfplaatsen. 15 x 5 = 75 verblijfvoorzieningen. Inbouwstenen van het type Vivarapro IB GZ 03.	Inbouwen in de nieuw te realiseren woningen.	Tijdens de werkzaamheden.	Aannemer in overleg met ecooloog
6	De permanente voorzieningen worden opgenomen in het regulier beheer en onderhoud(plan). Bij defect of ongeschikt geraken van de voorziening wordt deze hersteld of vervangen.	Op de locaties waar de permanente nestlocaties worden gerealiseerd.	n.v.t.	Aannemer en ZOwonen

Tabel 6 Kwetsbare periode gierzwaluw (conform kennisdocument en natuurkalender LNV-loket); rood = kwetsbare periode; geen werkzaamheden, groen = voorkeursperiode.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Gierzwaluw												

Deze periode kan verschuiven afhankelijk van de lokale klimatologische en meteorologische omstandigheden voorafgaand en tijdens de werkzaamheden. Een deskundige op het gebied van de betreffende soort moet de exacte periode van voortplanting aangeven indien er strak rond de kwetsbare periodes wordt gepland.

5.2.4 Vleermuizen

In onderstaande tabel worden de vereiste mitigatiemaatregelen voor vleermuizen (gewone dwergvleermuis en laatvlieger) op een rij gezet. De eisen zijn overgenomen uit het Kennisdocument. Verder is de gevoelige periode van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger opgenomen (Tabel 8).

Tabel 7 Mitigatiemaatregelen vleermuizen.

Nummer	Maatregel	Locatie	Tijdstip/ periode	Actiehouder/ verantwoordelijke
1	Werkzaamheden worden in ruimte en tijd gefaseerd (zie planning in paragraaf 5.2.7). Dit geldt voor de relevante werkzaamheden (zie 4.2.3). Voor overige werkzaamheden gelden geen beperkingen.	Locaties waar werkzaamheden worden uitgevoerd zie figuur 1.	De werkzaamheden vinden plaats in de minst gevoelige periode van oktober 2019 t/m maart 2020.	Aannemer en ZOwonen
2	Opstellen ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol moet op de locatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn. Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd.	n.v.t.	Na verkrijgen ontheffing voor het uitvoeren van de werkzaamheden.	Ecoloog
3	Plaatsen tijdelijke kasten voor gewone dwergvleermuis ter vervanging van zomer en paarverblijfplaatsen. 6 x 4 = 24.	Binnen een straal van 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats (zie Bijlage B). Buiten de	In de periode van 1 maart t/m 1 april 2019.	Aannemer in overleg met ecooloog en ZOwonen

Nummer	Maatregel	Locatie	Tijdstip/ periode	Actiehouder/ verantwoordelijke
	Op een hoogte van minimaal 3m, aan de noord-oostkant. Van het type Vivarapro VKMP02. Voor laatvlieger dient in afstemming met ZOwonen en de aannemer te worden besloten	effecten van de werkzaamheden. Bij voorkeur aan gebouwen, bij uitzondering aan bomen.		
4	Ontmoedigen voor vleermuizen door inspecteren en dichtzetten met uitvliegmogelijkheden van openingen. Openen van de gevel leidt mogelijk tot dieper wegkruipen van de vleermuizen in dit (grote) type gebouw. Tijdens sloop controle natuurvrij houden door gebouwen gefaseerd te slopen.	De locaties waar werkzaamheden plaatsvinden	Gevoelige periode (zie Tabel 8). Voorafgaand aan en tijdens de werkzaamheden.	Aannemer in overleg met ecooloog
5	Plaatsen permanente verblijfplaatsen (6 x 4 = 24) voor de gewone dwergvleermuis. Inmetselkasten in spouwmuur type Schwegler Bat access panel 1 FE. Gelijk aan of beter van kwaliteit dan de oorspronkelijke situatie wat betreft hoogte (bij voorkeur op minimaal 3 meter hoogte), aanvliegroute, vrije vliegruimte, kunstlichtvrij, vrij van verstoring en buiten bereik van predatoren. Maatwerk verblijfplaatsen voor laatvlieger (nader te bepalen met de aannemer).	In de nieuw te realiseren woningen, met een vergelijkbare spreiding in de wijk en zoveel mogelijk dezelfde eigenschappen als de vastgestelde verblijfplaatsen.	Tijdens de werkzaamheden.	Aannemer in overleg met ecooloog
6	Monitoring van het gebruik van de tijdelijke en permanente verblijfplaatsen van laatvlieger.	Op de locaties waar de tijdelijke en permanente verblijfplaatsen worden gerealiseerd.	Jaarlijks, minimaal drie jaar lang (indien de verblijfplaatsen na drie jaar nog niet in gebruik zijn genomen worden er aanvullende maatregelen getroffen).	Ecooloog
7	De permanente voorzieningen worden opgenomen in het regulier beheer en onderhoud(plan). Bij defect of ongeschikt geraken van de voorziening wordt deze hersteld of vervangen.	Op de locaties waar de permanente voorzieningen worden gerealiseerd.	n.v.t.	Aannemer en Ressorst Wonen

Tabel 8 Kwetsbare periode gewone dwergvleermuis en laatvlieger: rood = kwetsbare periode; geen werkzaamheden, groen = voorkeursperiode, oranje = wel actief maar minder kwetsbare functie (conform kennisdocument en natuurkalender LNV-loket).

		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Gewone dwergvleermuis													
	Kraamverblijf												
	Winterverblijf												
	Zomerverblijf												
	Paarverblijf												
Laatvlieger													
	Winterverblijf												
	Zomerverblijf												

5.2.5 Broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten

In de woningen en tuinen komen diverse broedvogels voor zonder jaarrond beschermde nesten. Indien de werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaatsvinden zijn diverse negatieve effecten te verwachten (doden van jonge dieren, verlies van nesten en verstoren van dieren). Zie onderstaande tabel voor de kwetsbare periode. De ontmoedigende maatregelen die getroffen worden voor huismussen en gierzwaluwen, zie voorgaande paragrafen, zijn tevens voor algemene broedvogels zoals de kauw en spreeuw.

Tabel 9 Kwetsbare periode algemene broedvogels; rood = kwetsbare periode; geen werkzaamheden, groen = voorkeursperiode.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Algemene broedvogels												

Deze perioden kunnen verschuiven afhankelijk van de lokale klimatologische en meteorologische omstandigheden voorafgaand en tijdens de werkzaamheden. Een deskundige op het gebied van de betreffende soort moet de exacte periode van voortplanting aangeven indien er strak rond de kwetsbare periodes wordt gepland.

5.2.6 Zorgplicht

- Indien er tijdens de werkzaamheden een beschermde soort wordt waargenomen, worden de betreffende werkzaamheden stil gelegd en wordt een ecooloog ingeschakeld om passende maatregelen te nemen.
- In het kader van alle (Wnb beschermde) soorten dienen de werkzaamheden te worden uitgevoerd met in acht name van de algemene zorgplicht. In dit geval dienen eventueel aanwezige dieren verplaatst te worden naar een veilig leefgebied. Indien soorten aanwezig zijn wordt in overleg met een deskundig ecooloog, al dan niet in samenspraak met dierenambulance, bepaald welke maatregelen getroffen dienen te worden.

[illegible]

****Plaatsing permanente mitigatie op basis van instructie deskundig ecoloog**

6 CONCLUSIE EN ONTHEFFING

Verbodsbepalingen

Door de voorgenomen werkzaamheden vindt, na mitigatie, geen overtreding plaats van verbodsartikelen 1.11 (Zorgplicht), Vogels; 3.1 lid 1 en 3.1 lid 4 en Vleermuizen; 3.5 lid 1 en 3.5 lid 2.

Er vindt wel overtreding van de verbodsbepalingen van Vogels; 3.1 lid 2 en Vleermuizen; 3.5 lid 4.

Om de werkzaamheden te mogen uitvoeren, is een ontheffing noodzakelijk.

Ontheffing

Er dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend bij de Provincie Limburg.

Deze ontheffingsaanvraag is voor overtreding van Artikel 3.1 lid 2, en 3.5 lid 4 van de Wnb, voor zover deze van toepassing is op het wegnemen van vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger, rust- en nestplaatsen van gierzwaluw en huismus.

Volgens het huidige beleid betreft de doorlooptijd van een procedure minimaal 13 weken maar maximaal 20 weken met kans op verdere procedure vertraging en is een ontheffing maximaal vijf jaar geldig met mogelijkheid tot verlenging. Het veldonderzoek is maximaal drie jaar geldig, waarna deze dient te worden geactualiseerd.

Met inachtneming van de te plaatsen tijdelijke verblijfplaatsen en nestlocaties en de te realiseren permanente vleermuisverblijfplaatsen en nestlocaties voor gierzwaluw en huismus zijn er geen aanvullende eisen aan het plan vanuit de Wnb. Met deze mitigatie wordt voldaan aan de mitigatietaakstelling voor de betreffende soorten.

Een ontheffing is mogelijk onder voorwaarden van het mitigatieplan en vanuit de maatschappelijke actualiteit van regionale/demografische krimp en de noodzaak te voorzien in energiezuinige (klimaatdoelstelling) en betaalbare huurwoningen.

De gunstige staat van instandhouding van de aanwezige beschermde soorten is afdoende gewaarborgd op basis van het mitigatieplan en de haalbaarheid van effectieve en afdoende functionele verblijfplaatsen binnen het plangebied. Hiermee is afdoende zicht op een ontheffing Wnb ten behoeve van de uitvoering van de renovatiewerkzaamheden.

7 ONTHEFFING WET NATUURBESCHERMING

7.1 Ontheffing en soorten

ZOwonon vraagt een ontheffing aan voor:

- gewone dwergvleermuis en laatvlieger; Art. 3.5 lid 4 (beschadigen, vernielen, wegnemen vaste rust- en verblijfplaatsen);
- huismus en gierzwaluw; Art. 3.1, lid 2 (beschadigen, vernielen, wegnemen vaste rust- en verblijfplaatsen).

ZOwonon vraagt een ontheffing aan voor de uitvoering van sloopwerkzaamheden voor de periode van januari 2019 tot januari 2022, conform de planning zoals opgenomen in paragraaf 5.2.7 en rekening houdend met een uitlooperperiode.

7.2 Belang en alternatievenafweging

7.2.1 Onderbouwing belang

ZOwonon vraagt ontheffing Wnb aan onder de volgende belangen:

- Habitatrichtlijn (vleermuizen); volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Vogelrichtlijn; in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.

Onderhavig rapport dient ter onderbouwing dat de voorgenomen ingreep, met inachtneming van alle mitigerende maatregelen, niet leidt tot een effect met als gevolg een wezenlijke invloed op de betreffende soorten. Uitgangspunt van het mitigatieplan is dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt. Van benutting of economisch gewin is bij het voorgenomen project geen sprake, daarnaast wordt zorgvuldig gehandeld. Er treden ten aanzien van de aanwezige populatie gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gierzwaluw en huismus geen permanente negatieve effecten op door het project.

Sloop van de verouderde huurwoningen is verbonden met de volksgezondheid en veiligheid. De situatie van de te slopen woningen voldoet op dit moment niet aan de huidige kwaliteitseisen voor binnenklimaat volgens vigerende landelijke normen zoals het Bouwbesluit 2012. Zie bijvoorbeeld artikel 3.21 met betrekking tot wering van vocht van buiten en artikel 5.3 met betrekking tot thermische isolatie. De woningen zijn slecht geïsoleerd, er is geen kwalitatief luchtverversingssysteem aanwezig en er is sprake van vochtintrede via gevels en schoorstenen. Door de grote temperatuurverschillen, door beperkte isolatie en te veel vocht in de woningen ontstaat condensatie en schimmelvorming, wat het binnenklimaat verslechterd. Dit is een landelijk erkent probleem bij alle niet goed geïsoleerde of gebrekkig na geïsoleerde woningen en daarmee ook speerpunt bij diverse, mede door de rijksoverheid betrokken, akkoorden zoals het Lente Akkoord.

De bewoners van de woningen produceren vocht, elke volwassene zweet per dag ongeveer 1 liter vocht uit. Samen met koken en wassen brengt dat dagelijks 10 tot 20 liter vocht in de woning. In een slecht geïsoleerde woning condenseert dat vocht op de koudste oppervlakken, zoals glas of metaal. Vocht in huis kan daarnaast te wijten zijn aan verschillende andere oorzaken, zoals: optrekkend vocht, insijpelen van regenwater, condensatie, een lekke leiding, enzovoort. Ook kan vocht ervoor zorgen dat chemische stoffen zoals formaldehyde uit bouwmaterialen vrijkomen.

Vocht in huis beschadigt eigendom en vormt een bedreiging voor de gezondheid. Mensen kunnen gezondheidsklachten ondervinden door vocht in de woning. Het is niet duidelijk welke specifieke factoren in een vochtige woning hiervoor verantwoordelijk zijn. Vocht bevordert de ontwikkeling van schimmels, bacteriën en huismijt, die een bedreiging vormen voor de gezondheid van de bewoners. Wetenschappelijke studies bij adolescenten die ademhalingsstoornissen hebben, tonen aan dat 83% van de gevallen van astma, astmatische bronchitis en chronische bronchitis en 87% van de gevallen van chronische neusverkoudheid, voorkomen bij adolescenten die in vochtige huizen wonen. 20 à 30% van de bevolking lijdt aan ademhalingsallergieën (bron: www.perfectkeur.nl). In ander onderzoek is daarnaast een consistente associatie gevonden tussen vocht in de woning en het voorkomen van luchtwegsymptomen zoals hoesten en piepen. Het is waarschijnlijk dat schimmels een rol spelen in de relatie tussen vochtige woningen en gezondheidseffecten, maar een kwantitatieve onderbouwing hiervan ontbreekt nog (bron: www.rivm.nl).

ZOwonen streeft naar een beleid waarbij woningen tijdig worden gecontroleerd op kwaliteit. Op basis daarvan wordt beoordeeld of het noodzakelijk is een woning/ complex van woningen te renoveren of te vervangen. Het verbeteren van het binnenmilieu van woningen, scholen en kindercentra is één van de speerpunten uit de Nationale aanpak Milieu en Gezondheid van de overheid (bron: www.rivm.nl). Na de sloop zal de nieuwbouw in een technische betere staat verkeren en beter geïsoleerd zijn dan de huidige situatie. Door het realiseren van hoogwaardige nieuwbouw kunnen enerzijds de energielasten sterk verlaagd worden en anderzijds het comfort en het binnenmilieu verbeterd worden. De voorgenomen werkzaamheden dragen daarmee bij aan de verbetering van de volksgezondheid door de nieuwbouw van dergelijke kwaliteit te realiseren dat vocht en tocht in huis worden beperkt.

Door de huidige woningen te slopen en te vervangen door energiezuinigere woningen, draagt ZOwonen daarnaast bij aan het vertragen van de klimaatverandering. Klimaatverandering kan leiden tot belangrijke economische schade als gevolg van:

- zeespiegelstijging met risico op overstromingen en verzilting;
- vergroting weersextremen (extreme regenval en langere droogteperiodes);
- beperkingen in zoetwatervoorzieningen;
- toenemend risico op (infectie)ziekten en plagen;
- bedreiging van de energievoorziening.

Door de bouw van energiezuinige woningen en sloop van bestaande energie onzuinige woningen, wordt een reductie in CO₂-uitstoot en daarmee een afname in het gebruik van fossiele brandstoffen gerealiseerd. Door de aanpak wordt een substantiële bijdrage geleverd aan het beperken van klimaatverandering. Het beperken van de (gevolgen van) klimaatverandering dient derhalve een groot maatschappelijk openbaar belang en draagt bij aan de volksgezondheid.

Tot slot zijn de te slopen woningen letterlijk op gebruikt; als er niet snel iets gedaan wordt dan komen de woningen in dusdanige vervallen staat dat deze een gevaar vormen voor de openbare veiligheid. Dakpannen kunnen van het dak waaien, gevelpanelen die loshangen en vervolgens weg kunnen waaien, dakgoten die verzakken, enz.

Concluderend wordt er ter vervanging van de woningen hoogwaardige woningen geplaatst. De woningen zullen technisch in een betere staat verkeren en beter geïsoleerd zijn. Met de nieuwbouw worden aspecten als ventilatie, sterke verlaging van energielasten, comfort en binnenmilieu te positieve worden aangepakt. Het project draagt daarmee bij aan de verbetering van de volksgezondheid door de woningen dusdanig te verbeteren in de nieuwbouw dat vocht en tocht in huis worden beperkt. Op basis van bovenstaande is dan ook onderbouwd dat er sprake is van een belang om de woningen te slopen.

7.2.2 Alternatieven

De werkzaamheden zijn aan één specifieke locatie gebonden. Het enige alternatief is renovatie met vergaande ingrepen wat tot hogere negatieve effecten op beschermde diersoorten zal leiden. Doordat de woningen met de ingreep voorzien worden van duurzame verblijfsmogelijkheden voor de betreffende beschermde soorten is ook het duurzaam voortbestaan van de lokale populaties gegarandeerd. De dieren zullen verblijven op geconditioneerde en aangewezen plekken in de constructie en kunnen zodoende bij toekomstig onderhoud gemakkelijk ontzien en waar nodig worden hersteld of vervangen (bij defect).

Met de huidige planning van de sloopwerkzaamheden, wordt rekening gehouden met aanwezigheid en kwetsbare perioden van aangetroffen beschermde soorten. Middels tijdige mitigatie en voldoende gewenningstijd, wordt ervoor gezorgd dat er te alle tijden voldoende alternatieve verblijfplaatsen voor de vleermuizen, gierzwaluw en huismus aanwezig zijn.

7.3 Gunstige staat van instandhouding

ZOwonen zal op termijn alle woningen grootschalig verbeteren en daarmee deels ongeschikt worden voor bewoning door beschermde diersoorten. De aanwezige populaties staan daarmee onder druk en worden lokaal bedreigd als geen mitigerende maatregelen worden getroffen.

Om er voor te zorgen dat diersoorten duurzaam beschermd worden, wordt gemitigeerd conform de Soortenstandaarden. Daarin worden richtlijnen gegeven voor het aantal verblijven (vermenigvuldiging met

een factor), de ophangplekken en de wijze waarop tijdelijke en permanente voorzieningen zorgen voor continuïteit in het aanbod aan verblijven. Met deze aanpak is maximale garantie op de staat van instandhouding van betreffende soorten. In dit kader dient nog bedacht te worden dat niet alle woningen tegelijk worden aangepakt. Soorten kunnen – en zullen – tijdelijk uitwijken naar woningen in de directe omgeving en daarbij al of niet gebruik maken van tijdelijke voorzieningen. Tijdens de grootschalige woningverbetering zullen in de woningen duurzame verblijven worden gerealiseerd. Na één seizoen kunnen de diersoorten weer terug naar hun ‘oude woning’.

Door de groene aard van de wijk en de aanwezigheid van groen in de directe omgeving blijft de wijk ondanks de werkzaamheden geschikt als leefgebied en foerageergebied voor de aangetroffen soorten. Tevens zijn in de omgeving geschikte plekken geconstateerd waarvan ook een deel bewoond is (waarnemingen tijdens soortgericht onderzoek van plangebied). De aanwezigheid van de soortgroepen in de directe omgeving, het intact blijven van leefgebied en mogelijkheid naast de aangeboden tijdelijke mitigatie maakt de kans op herkolonisatie van de wijk na de werkzaamheden aannemelijk.

Samen met de hierboven beschreven aspecten worden effecten op korte termijn opgevangen door de tijdelijke mitigatie die met voldoende gewenningstijd geplaatst wordt binnen 200m. van het plangebied.

7.4 Planning

De planning is om de sloop eind 2019 te starten. Een ontheffingsperiode van 3 jaar wordt aangevraagd vanwege mogelijke onvoorziene vertragingen in de planning.

BIJLAGE A WETTELIJK KADER WNB – SOORTBESCHERMING

Inleiding

De Wet natuurbescherming regelt naast gebiedsbescherming ook de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld. Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van beschermde soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren (artikelen 3.1, 3.5 en 3.10).

De Wet natuurbescherming heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 1.11).

Zorgplicht

In het kader van de Wet natuurbescherming geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, op basis van hun intrinsieke waarde. In artikel 1.11 staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Deze zorg houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt de handelingen achterwege laat, of indien dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Deze algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Wet natuurbescherming.

De algemene Zorgplicht is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd.

Verbodsbepalingen

De verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Wet natuurbescherming. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Deze verschillen per beschermingsgroep.

De Wet natuurbescherming kent drie verschillende beschermingsregimes. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante, wettelijke verbodsbepalingen staan hieronder genoemd.

VOGELRICHTLIJNSOORTEN

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels

- Het is verboden vogels te doden of te vangen (artikel 3.1.1).
- Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen (artikel 3.1.2).
- Het is verboden eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben (artikel 3.1.3).
- Het is verboden vogels opzettelijk te storen (artikel 3.1.4).
- Het verbod om te verstoren is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1.5).

HABITATRICHTLIJNSOORTEN

In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn.

- Het is verboden de dieren in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen (artikel 3.5.1).
- Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren (artikel 3.5.2).
- Het is verboden eieren opzettelijk te vernielen of te rapen (artikel 3.5.3).
- Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen (artikel 3.5.4).
- Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen (artikel 3.5.5).

ANDERE SOORTEN

Dit betreft de in bijlage A van de Wet natuurbescherming genoemde, nationaal beschermde, soorten.

- Het is verboden opzettelijk te doden of te vangen planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 3.10.1a).
- Het is verboden vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen (artikel 3.10.1b).
- Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen (artikel 3.10.1c).
- Deze verboden zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden (artikel 3.10.3).

In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen of voortplantingsseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Ontheffing

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen (mitigatie en/of compensatie) genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling of is het mogelijk van het bevoegd gezag ontheffing van de verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer en onderhoud. Voor andere activiteiten gelden andere regels die hier niet genoemd worden omdat ze niet van belang zijn.

VOGELRICHTLIJNSOORTEN

Ontheffing is mogelijk indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (artikel 3.3.4a);
- zij nodig is (artikel 3.3.4b):
 - o in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid;
 - o in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - o ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - o ter bescherming van flora of fauna;
 - o voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
 - o om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.
- De maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort leiden (artikel 3.3.4c).

HABITATRICHTLIJNSOORTEN**Ontheffing is mogelijk indien:**

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (artikel 3.8.5a);
- zij nodig is (artikel 3.8.5b):
 - o in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - o ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - o in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - o voor onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarmee benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren of planten van de aangewezen soort te vangen, te plukken of onder zich te hebben;
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (artikel 3.8.5c).

ANDERE SOORTEN**Ontheffing is mogelijk indien:**

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (artikel 3.10.2);
- zij nodig is (artikel 3.10.2):
 - o in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - o ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - o in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - o voor onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarmee benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren of planten van de aangewezen soort te vangen, te plukken of onder zich te hebben;
 - o handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - o ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - o ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - o ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - o in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - o in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - o in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
 - o in het algemeen belang.
- De maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (artikel 3.10.2).

Vrijstelling

De provincies hebben in haar verordeningen uit de lijst van 'andere soorten' diersoorten aangewezen waarvoor een vrijstelling geldt en dus geen ontheffing van verbodsbepalingen voor hoeft te worden aangevraagd. Deze lijst met vrijgestelde soorten is per provincie anders. De zorgplicht is wel van toepassing.

Gedragcode

Ook wanneer er gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode (art. 3.31), en de werkzaamheden in het kader van een van de genoemde wettelijke belangen plaatsvinden, is geen ontheffing nodig en geldt een vrijstelling. In de gedragscode wordt een wijze van uitvoering van handelingen beschreven, waarmee naar het oordeel van de Minister van Economische Zaken afdoende is gewaarborgd dat ten aanzien van de beschermde soorten zorgvuldig wordt gehandeld. Dat houdt in dat de gedragscode alleen wordt goedgekeurd indien er slechts handelingen worden verricht waarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de beschermde soorten.

Indien handelingen worden verricht die wel invloed hebben, wordt voorafgaand en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat de verbodsbepalingen overtreden worden.

Jaarrond beschermde vogelnesten

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde "vaste rust- of verblijfplaats". Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de "aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten" (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

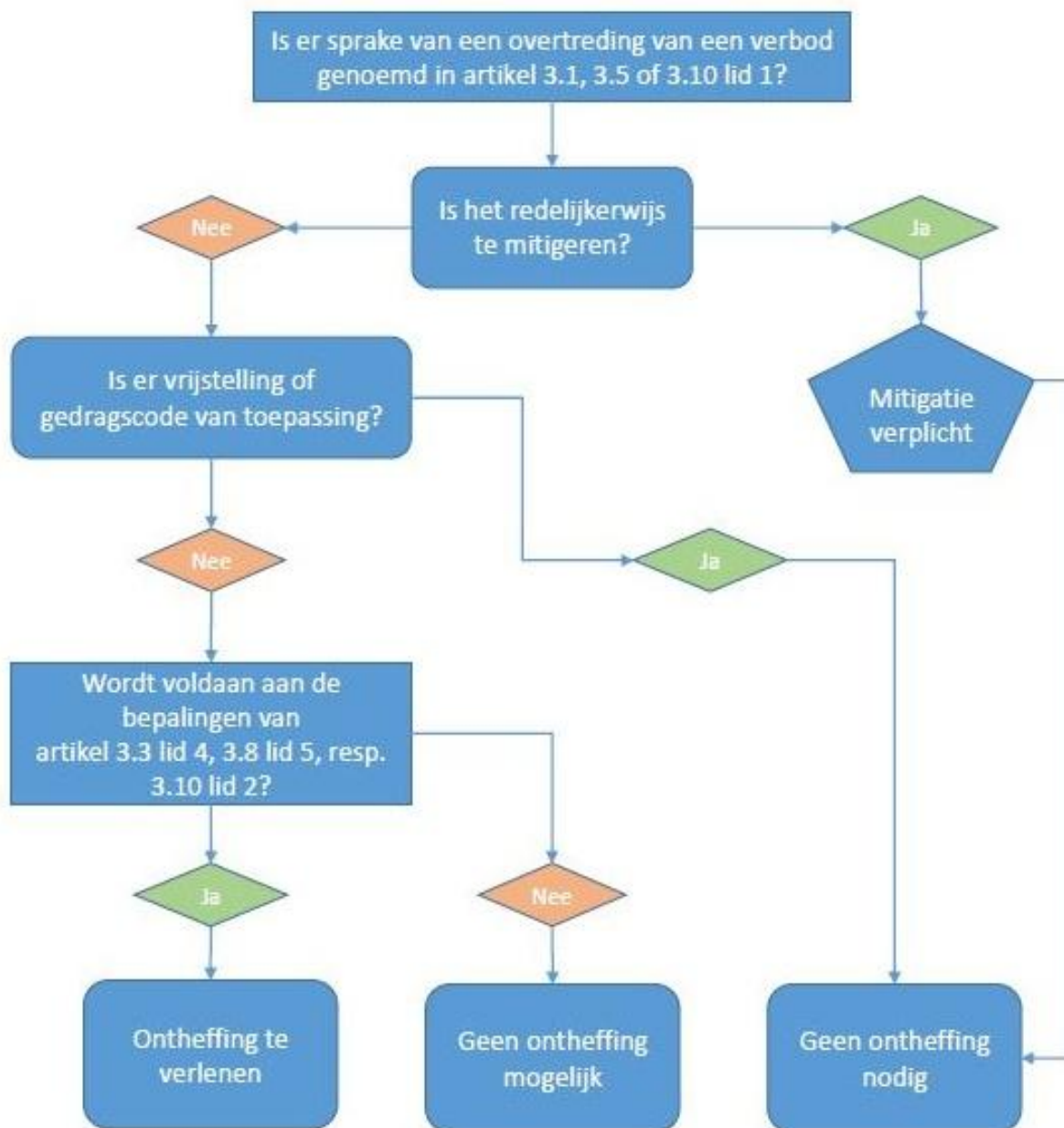
Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck⁴. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders, nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Eigen verantwoording

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

⁴ Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

Stroomschema Soortbescherming Wet Natuurbescherming

Artikel 3.1

- 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.3 lid 4

- a) er bestaat geen andere bevredigende oplossing
- b) zij is nodig:
 - 1) in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid
 - 2) in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer
 - 3) ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren
 - 4) ter bescherming van flora of fauna
 - 5) voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
 - 6) om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan
- c) de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Artikel 3.5

- 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8 lid 5

- a) er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b) zij is nodig:
 - 1) in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats
 - 2) ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, vlaggronden, wateren of andere vormen van eigendom
 - 3) in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten
 - 4) voor onderzoek en onderwijs, reproductie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten,
 - 5) om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben
- c) er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Artikel 3.10, lid 1**Het is verboden**

- a) in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen
- b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- c) vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10 lid 2 (ind de verwijzing naar 3.8, lid 5)**a) er bestaat geen andere bevredigende oplossing;****b) zij is nodig:**

- 1) in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats
 - 2) ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, vlaggronden, wateren of andere vormen van eigendom
 - 3) in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten
 - 4) in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied
 - 5) ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begrafplaatsen
 - 6) ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden
 - 7) ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren
 - 8) in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw
 - 9) in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer
 - 10) in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied
 - 11) in het algemeen belang.
 - 12) voor onderzoek en onderwijs, reproductie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten,
 - 13) om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben
- c) er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

BIJLAGE B INSTRUCTIE MITIGATIE MAATREGELEN VERBLIJFPLAATSEN EN NESTPLEKKEN

Tijdelijke voorzieningen

De aanpak en type maatregelen zal in overleg met ZOwonene nader worden afgestemd en op basis hiervan zal een def plan worden opgesteld en het rapport aangepast.

Huismus

Voor de huismussen worden $2 \times 6 = 12$ tijdelijke verblijfplaatsen opgehangen van het type Vivarapro NK MU 06 (zie Figuur 5).

De kasten worden geplaatst:

- op woningen die binnen een straal van 200 meter van de huidige verblijfplaatsen staan (zie Figuur 8);
- op een locatie die buiten de invloedsferen van de werkzaamheden valt;
- bij voorkeur op een gevel, op minimaal 3 meter hoogte met vrije in en uitvlieg mogelijkheden.

Er kunnen meerdere kasten op één gebouw worden geplaatst.

De kasten worden geplaatst op woningen van ZOwonene (zie Figuur 8) welke binnen een straal van 200 meter van de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen staan. Het uitzoeken van de geschikte locatie op de woningen en het plaatsen van de kasten zal onder begeleiding van een ecoloog worden uitgevoerd.

Wanneer er door de ecoloog wordt vastgesteld dat er onvoldoende geschikte plekken op de woningen van ZOwonene aanwezig zijn, zullen er geschikte locaties worden gezocht op andere woningen binnen het zoekgebied (zie Figuur 8).

NK MU 06 Nestkast Mus

Vraag een offerte aan voor dit product

Aantal:

1

+ OFFERTE AANVRAAG

Omschrijving

Deze nestkast is ideaal als broedplaats voor huismussen, maar ook ringmussen en mezen maken er gebruik van. Deze nestkast is te gebruiken als opbouwkast maar kan ook ingemetseld worden bij nieuwbouw- en renovatieprojecten. Huismussen kunnen in kolonies broeden. Het plaatsen van meerdere nestkasten bij elkaar is dus mogelijk.

Plaatsing

De nestkast ophangen met de bijgeleverde pluggen en bouten, bij voorkeur aan de gevel van een pand onder een dakrand of goot. U kunt de nestkast ook vrij aan de gevel hangen, hierbij moet u minimaal 3 meter hoogte aanhouden. Als u de nestkast als inbouwsteen wilt gebruiken moet u ook minimaal 3 meter hoogte aanhouden. De hoogte van de nestkast is gemaakt op maatvoering van een standaard waalformaat (4 lagen hoog). De voorzijde van de inbouwsteen wordt gelijk met de voorzijde van de gevel geplaatst. De isolatie in de spouw kan gewoon doorlopen achter de steen dus er ontstaat geen koudebrug. Moet er toch isolatie weggesneden worden dan is het belangrijk om de isolatie ruim om de omtrek van de kast weg te snijden. De ruimte achter de kast moet in dat geval opgevuld worden met een harde isolatie. Nestkast niet met de invliegopening naar het zuid/westen en zorg ervoor dat de nestkast niet de hele dag in de zon hangt. Er hoeft geen nestmateriaal toegevoegd te worden.

Onderhoud

De nestkast één keer per jaar schoonmaken als de jongen zijn uitgevlogen, hiervoor draait u de haak onderaan in het midden één slag. Daarna kan het voorfront van de nestkast gehaald worden. Indien een tweede broedsel volgt moet de nestkast in het late najaar als er (nacht)vorst is geweest nogmaals schoongemaakt worden. Jaarlijks moet ook de deugdelijkheid van de ophanging gecontroleerd worden. Vivara Pro heeft hiervoor speciale [servicecontracten](#).

Verkoopprijs (inclusief btw): € 29,95

Verkoopprijs (exclusief btw): € 24,75

Specificaties

Verkoopprijs	€ 29,95
Artikelnummer	90867
Buitenmaat (b x h x d) (cm)	29 x 24 x 15,5
Binnenmaat (b x h x d) (cm)	22 x 17 x 12
Gewicht (kg)	7
Kleur	Grijs/Wit
Invliegopening	34 mm
Materiaal	Woodstone®

Figuur 5 Te plaatsen tijdelijke huismuskast.

Gierzwaluw

Voor de gierzwaluwen worden 5 x 15 = 75 tijdelijke verblijfplaatsen opgehangen van het type NKGZ08 of vergelijkbaar (zie Figuur 6).

De kasten worden geplaatst:

- op woningen die binnen een straal van 200 meter van de huidige verblijfplaatsen staan (zie Figuur 8);
- op een locatie die buiten de invloedsferen van de werkzaamheden valt;
- bij voorkeur op een gevel, op minimaal 3 meter hoogte met vrije in- en uitvlieg mogelijkheden.

Er kunnen meerdere kasten op één gebouw worden geplaatst.

De kasten worden geplaatst op woningen van ZOWonen (zie Figuur 8) welke binnen een straal van 200 meter van de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen staan. Het uitzoeken van de geschikte locatie op de woningen en het plaatsen van de kasten zal onder begeleiding van een ecooloog worden uitgevoerd. Wanneer er door de ecooloog wordt vastgesteld dat er onvoldoende geschikte plekken op de woningen van ZOWonen aanwezig zijn, zullen er geschikte locaties worden gezocht op andere woningen binnen het zoekgebied (zie Figuur 8).

NK GZ 08 Nestkast Gierzwaluw

Specificaties

Verkoopprijs	€ 39,95
Artikelnummer	90806
Buitenmaat (b x h x d) (cm)	44 x 25 x 22
Binnenmaat (b x h x d) (cm)	34 x 13 x 14
Gewicht (kg)	8
Kleur	Grijs
Materiaal	Woodstone®

Vraag een offerte aan voor dit product

Aantal: 1

 + OFFERTE AANVRAAG

Omschrijving

Deze nestkast biedt nestgelegenheid aan de gierzwaluw. Gierzwaluwen zien onze gebouwen als vervangende "rotspartijen" waar ze in een natuurlijke situatie zouden gaan broeden.

De gierzwaluw zoekt naar nestgelegenheid in spouwmuren en onder dakranden en daken. Deze nestgelegenheid is echter steeds minder voorhanden door renovatie en (na) isoleren. Het plaatsen van een gierzwaluw nestkast is dan de ideale oplossing. Zowel inbouw als opbouwkasten kunnen probleemloos worden toegepast bij nieuwbouw, renovatie of bij bestaande gebouwen. De nestkast is gemaakt van het duurzame materiaal Woodstone, een mengsel van houtvezel en beton.

In gierzwaluwnestkasten kunnen ook huismussen of spreeuwen gaan broeden. Dat is vaak gunstig voor het ontdekken van de nestkast door gierzwaluwen. Als de gierzwaluwen de nestkast willen gebruiken als nestplaats zullen ze zonder pardon de eventuele andere gebruiker naar buiten werken.

Plaatsing

Hang de nestkasten voor de gierzwaluw bij voorkeur direct onder een dakoversteek of goot. Vrij aan de gevel kan ook. Meerdere nestkasten bij elkaar is beter omdat de gierzwaluw een koloniebroeder is. Alle windrichtingen zijn mogelijk zolang de nestkast met de invliegopening niet naar het zuid/westen wijst en zorg ervoor dat de nestkast niet de hele dag in de zon hangt. Er hoeft geen nestmateriaal toegevoegd te worden. Het ophangen van de nestkast gebeurt door middel van een zogenaamde 'z' haak. Deze wordt tegen de gevel geschroefd. De kast kan dan aan de haak worden gehangen (via het vierkante gat aan de achterkant van de kast).

Figuur 6 Te plaatsen tijdelijke gierzwaluwkast

Vleermuizen

Voor vleermuizen worden $4 \times 6 = 24$ tijdelijke verblijfplaatsen opgehangen van het type Vivarapro VKMP02 (zie Figuur 7).

De kasten worden geplaatst:

- op woningen die binnen een straal van 200 meter van de huidige verblijfplaatsen staan (zie Figuur 8);
- op een locatie die buiten de invloedsferen van de werkzaamheden valt;
- bij voorkeur op een gevel, op minimaal 3 meter hoogte met vrije in- en uitvlucht mogelijkheden.

Er kunnen meerdere kasten op één gebouw worden geplaatst.

De kasten worden geplaatst op woningen van ZOwonen (zie Figuur 8) welke binnen een straal van 200 meter van de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen staan. Het uitzoeken van de geschikte locatie op de woningen en het plaatsen van de kasten zal onder begeleiding van een ecooloog worden uitgevoerd. Wanneer er door de ecooloog wordt vastgesteld dat er onvoldoende geschikte plekken op de woningen van ZOwonen aanwezig zijn, zullen er geschikte locaties worden gezocht op andere woningen binnen het zoekgebied (zie Figuur 8).

VK MP 02 Vleermuizenkast

Vraag een offerte aan voor dit product

Aantal: 1

 + OFFERTE AANVRAAG

Omschrijving

Er zijn verschillende vleermuissoorten die gebruik kunnen maken van deze vleermuisenkast, dit is afhankelijk van de soorten die lokaal voorkomen en waar de vleermuisenkast wordt opgehangen. Deze kast is geschikt als zomer en/of paarverblijf. Bij milde winters kan de kast ook als schuilplek dienen.

Plaatsing kast:	Geschikt voor:
Aan gebouwen	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, baardvleermuis en brandtsvleermuis.
Aan bomen	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, bosvleermuis, gewone grootoorvleermuis, baardvleermuis, brandtsvleermuis.
In vochtige kelders, bunkers, etc.	Niet van toepassing.
Op zolders, in stallen	Gewone dwergvleermuis en baardvleermuis.

Plaatsing

De vleermuisenkast kan zowel aan een boom als aan een gevel geplaatst worden. Kies bij voorkeur een zonnige plek maar plaats de kast niet onder of in kunstlicht. Vermijd directe regeninslag. De vleermuisenkast ophangen met de bijgeleverde schroeven. In de achterwand bevindt zich een "sleutelgat" waar de gemonteerde schroef ingehaakt kan worden. Door het voorgeboorde gat in de aanvliegplank kunt u de vleermuisenkast extra vast zetten. Bij voorkeur meerdere kasten bij elkaar hangen. Bij plaatsing op zolders en in stallen de kasten zo hoog mogelijk tegen de gevel of palen plaatsen. Bij hoge ruimtes in stallen of op zolders de kasten op minimaal 3 meter hoogte plaatsen.

Specificaties

Verkoopprijs	€ 44,95
Artikelnummer	91448
Buitenmaat (b x h x d) (cm)	38,5 x 57 x 13
Binnenmaat (b x h x d) (cm)	32 x 44 x (2 x 1,5)
Gewicht (kg)	5,5
Kleur	Zwart
Materiaal	Multinlev

Figuur 7 Te plaatsen tijdelijke vleermuisenkasten.

Figuur 8 Locaties waar tijdelijke vleermuisverblijfplaatsen worden opgehangen. In het rood: woningen waar werkzaamheden zullen worden uitgevoerd. Cirkel: zoekgebied van 200 meter om de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen waarin de tijdelijke vleermuiskasten opgehangen kunnen worden.

Permanente voorzieningen

Huismus

In de nieuwbouw dienen 12 voorzieningen te worden ingebouwd. Dit kan met inbouwkasten of door maatwerk onder de dakpannen. Exacte plekken en methode in afstemming met deskundige ecooloog. Pm nader afstemmen met ZOwonen.

Gierzwaluw

In de nieuwbouw dienen 75 inbouwkasten te worden ingebouwd. Exacte plekken en methode in afstemming met deskundige ecooloog.

IB GZ 03 Inbouwsteen Gierzwaluw

Vraag een offerte aan voor dit product

Aantal: 1 [+ OFFERTE AANVRAAG](#)

Omschrijving

Deze nestkast biedt nestgelegenheid aan de gierzwaluw. Gierzwaluwen zien onze gebouwen als vervangende "rotspartijen" waar ze in een natuurlijke situatie zouden gaan broeden.

De gierzwaluw zoekt naar nestgelegenheid in spouwmuuren en onder dakranden en daken. Deze nestgelegenheid is echter steeds minder voorhanden door renovatie en (na) isoleren. Het plaatsen van een gierzwaluw nestkast is dan de ideale oplossing. Zowel inbouw als opbouwkasten kunnen probleemloos worden toegepast bij nieuwbouw, renovatie of bij bestaande gebouwen. De nestkast is gemaakt van het duurzame materiaal Woodstone, een mengsel van houtvezel en beton.

De invliegopening van deze inbouwsteen is speciaal op maat gemaakt voor de gierzwaluw. Toch kan het zijn dat er ook huismuizen of een kool of pinguin in gaan broeden. Soms probeert een sprensel zich naar binnen te wurmen. Geen probleem. Als de gierzwaluw de inbouwsteen bindt dan zal hij eventueel andere bevoeren vriendelijk doch dringend naar buiten werken. Vaak worden juist inbouwstenen die door andere soorten gebruikt worden eerder door de gierzwaluwen ontdekt.

Plaatsing

De gierzwaluw inbouwsteen kan worden toegepast bij nieuwbouw of renovatie. De hoogte van de nestkast is gemaakt op maat op basis van een standaard spaafmaat (1) tegen hoogte. De voorzijde van de inbouwsteen wordt gelijk met de voorzijde van de gevel geplaatst. De isolatie in de spouw kan gewoon doorlopen achter de steen dus er ontstaat geen koudedruk. Moet er toch isolatie weggenomen worden dan is het belangrijk om de isolatie ruim om de omtrek van de kast weg te krijgen. De ruimte achter de kast moet in dat geval opgevuld worden met een harde isolatie.

De inbouwsteen bij voorkeur op de noord of oostkant inbouwen, niet op de zuid en zuidwestkant in verband met regeninslag. Waar mogelijk de inbouwsteen zo hoog mogelijk in de gevel plaatsen maar minimaal op 4 meter hoogte. De aanlegroute van de nestkast vrij houden dus geen bomen of struiken voor de muur laten groeien en ook geen zonnepanelen of iets dergelijks boven de inbouwsteen. De gierzwaluw broedt graag in kolonies. Het is dus aan te raden meerdere inbouwstenen bij elkaar in te bouwen. De onderlinge afstand van de inbouwstenen moet dan minimaal 40 centimeter zijn. Er hoeft geen restmateriaal losgevoegd te worden.

Onderhoud

Gierzwaluwen gebruiken weinig restmateriaal en maken ook geen vliez strepen op de gevel. De inbouwsteen inbouwsteen kan na 10 jaar onderhoud aanvragen te worden.

Specificaties

Verkoopprijs	€ 34,95
Artikelnummer	90135
Buitenmaat (b x h x d) (cm)	42 x 18 x 15,5
Binnenmaat (b x h x d) (cm)	37 x 13 x 13
Gewicht (kg)	8
Kleur	Grijs
Invliegopening	4 x 3 cm (maat)
Materiaal	Woodstone®

Vleermuizen

In de nieuwbouw dienen 24 inbouwkasten opgenomen te worden. Oriëntatie 80% op zongeoriënteerde gevels en 20% op overige gevels. Exacte plek in afstemming met deskundige ecooloog.

Tevens dienen er 12 maatwerkverblijfplaatsen laatvlieger in de nok van de woningen ingebouwd te worden. In detail uit te werken met architect / aannemer en deskundige ecooloog.

PM nader afstemmen met ZOwonen. Type inbouwkasten Tichelaar en of Miecon Fauinaprojecten.nl of vergelijkbaar.

COLOFON

NATUURTOETS FLORA EN FAUNA
REMBRANDTSTRAAT STADBROEK, SITTARD

KLANT
ZOwonen

AUTEUR
Wouter van Overmeire

PROJECTNUMMER
C05053.000104

ONZE REFERENTIE
083732348 A

DATUM
21 december 2018

STATUS
Concept

GECONTROLEERD DOOR

VRIJGEGEVEN DOOR

Martijn Stevens
Adviseur Ecologie & Specialist Fauna

Martijn Stevens
Adviseur Ecologie & Specialist Fauna

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 1632
6201 BP Maastricht
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com